

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

یونس نگاه

۰۶ فبروری ۲۰۲۰

یونس نگاه

از انتقاد از خودی‌ها نترسیم

به ادامه یادداشت کوتاهی که در آن احمد شرع را با طالبان و بخشی از غیرطالبان افغانستان مقایسه کرده بودم، می‌خواهم بگویم که دوستان انتقاد از خود و جامعه خود کار مهم است. ما و شما چپ و راست بسیار عقب‌مانده‌ایم؛ چرا که در خانواده‌ها و محیط عقب‌مانده تربیت می‌شویم. در مکتب و دانشگاه پس‌مانده درس می‌خوانیم. در روابط خانوادگی و فرهنگی عقب‌مانده گرفتاریم. امکانات اقتصادی و فرهنگی لازم را در اختیار نداریم. من در بیرون افغانستان وقتی خود را با دیگران مقایسه می‌کنم، متوجه می‌شوم که در برخی موارد سال‌ها عقب‌مانده‌تر از آنانم. اگر خواستید مثالی از آدم دموکراسی‌خواه عقب‌مانده وطن تان بدهید و کسی را نیافتید، مرا به یاد بیاورید. اعتراف می‌کنم که نتوانسته‌ام با معیار دنیای امروز آدم مترقی باشم. مثلاً برخی زنان ترکیه را می‌بینم که با مردان نامحرم در ملا عام هنگام مانده نباشی روبروسی می‌کنند، با مردان نامحرم و همکارانشان به سفر می‌روند، میله می‌کنند و روابط عاطفی نه لزوماً جنسی صمیمی دارند، ولی من اگر به فرض روزی خانم یا دخترم را ببینم که هنگام سلام و علیک با همکار مردش روبروسی می‌کند، ناخواسته رگ وطنی‌ام خواهد پندید. شاید در واکنش از همسرم جدا نشوم ولی حتماً سرزنشش خواهم کرد. شاید بهانه بیاورم که ما افغانیم و این در فرهنگ ما نیست، دوروبری‌ها بد می‌گویند و فلان. ولی واقعیت این است که حس مردانه مالکیت بر زن در ته ذهن من کاشته شده است. حقوق مالی و مدنی زنان در خانواده من به‌شبهه‌ای که لازم است رعایت نمی‌شود. خانم اگر جایی سفر برود از من اجازه می‌گیرد ولی من وقتی سفر می‌روم اطلاع می‌دهم. هردوی ما کار می‌کنیم ولی اگر سند ملکیتی در خانه داشته باشیم به نام من است. این‌ها خودکار آمده و گویا روابط اجتماعی حاکم بر ما تحمیل شده است. تلاش سیستماتیک و موزیانه برای تثبیت مردانگی و انحصار صلاحیت‌ها را من انجام نداده‌ام، بلکه گاهی کوشیده‌ام رابطه مردسالارانه بین ما کم‌رنگ شود و خانم صلاحیت‌های بیشتر داشته باشد. اما در عمل چنین نمی‌شود.

تربیت دوران کودکی و نوجوانی بسیار اثرگذار است و فرهنگ و ذهنیت‌های ما را شکل می‌دهد. محیط و روابط حاکم در جامعه ما را علی‌رغم تمایل قلبی به مسیرهایی می‌کشاند که به عقب‌ماندگی می‌انجامد. در ارتباط به فرزندان، خواهران و برادران نیز همان ذهنیت وطنی بر من تاحدودی حاکم است. مثلاً پدرم چند توت‌ه زمین در یک منطقه دورافتاده و کوهستانی دارد. ما دو خواهر و سه برادریم. در قصه‌های خانه ما هیچ وقت خواهران از مالکیت خود بر آن زمین ناچیز چیزی نمی‌گویند. روزی نشنیده‌ام که یکی از ما حتی به شوخی بگوید فلان توت‌ه زمین از فلان خواهر ماست یا خواهری بگوید که من درمورد فلان گوشه آن زمین چنین تصمیمی دارم. برادران اما بسیار درمورد این که زمین چه شد و چه باید شود بین خود گپ می‌زنیم. خلاصه مثل ملاحبت الله نیستم، ولی سایه جامعه‌ای را که از آن ملاحبت الله برخاسته بر ذهنم حس می‌کنم. اعتراف می‌کنم که از نظر فکری تمایل دارم آدم مترقی باشم ولی مناسبات اجتماعی و فرهنگی‌ام متأثر از محیطی است که در آن بار آمده‌ام. مطمئن نیستم اگر به فرض روزی اداره افغانستان به کسانی مثل من بیفتد به اندازه اردوغان اقدام «دموکراتیک» بتوانیم. چون ابزار، محیط و جامعه اردوغان با ما نخواهد بود. احتمالاً در حکومتی که مثلاً یونس نگاه و با وضعیت کنونی افغانستان از مدیران اصلی‌اش باشد، شما با اداره‌ای عقب‌مانده‌تر از حکومت ترکیه روبه‌رو خواهید بود.

مسئله تنها به مسلمان و غیرمسلمان، مجاهد و نامجاهد، دموکرات و غیردموکرات، چپ و راست خلاصه نمی‌شود. چپ و راست به اندازه ظرفیت هر جامعه می‌تواند عقب‌مانده یا پیشرفته باشد. بزرگان سیاسی بی‌جا نمی‌گفته‌اند که محیط اجتماعی شعور اجتماعی ما را می‌سازد، باید از اوضاع مشخص تحلیل مشخص داشته باشیم و کلی‌گویی نکنیم. با این حال نباید ناامید شد. ما غیرطالبان افغانستان برای پیمودن این قدم‌های کوتاه، تمرین ترقی‌خواهی و تلاش برای بهتر شدن بسیار قربانی داده‌ایم و زحمت کشیده‌ایم. همین‌که به بخشی از ضعف‌های خود آگاه شده‌ایم و در پی تغییریم، کار کوچکی نیست. قدر استادان و الگوهای زندگی‌ام را می‌دانم و انتقاد از محیط و انگشت‌ماندن به کمبودهای جامعه یا مقایسه خود ما با دیگران از سر بدبینی نیست، بخشی از تلاشی است که خود را موظف به انجام آن می‌دانم. ما با تمام این عقب‌ماندگی‌ها توانایی‌های بسیار برای به‌پیش راندن جامعه افغانستان داریم. نیروهای غیرطالب و متعهد به دموکراسی و نظام غیراستبدادی و سکیولار مهم‌ترین سرمایه افغانستان‌اند.